

Комуністычная партыя (большэвікоў) Беларусі

ЗВЯЗДА

Орган ЦК і МК КП(б)Б, ЦВК і СНК БССР

№ 234 (5608).
НЯДЗЕЛЯ
11
КАСТРЫЧНІКА
1936 г.
Год выдання XX

ПРЫВІТАННЕ
НАРОДНАМУ ПАЭТУ!

Сёння ўвесь беларускі народ, уся грамадская арганізацыя Савецкай Беларусі святкуе 30-годдзе літаратурнай дзейнасці народнага паэта-академіка Якуба Коласа.

У жудасныя гады царскага са-ладарства, у гады жорсткага са-цыяльнага і нацыянальнага гнёту, пацаў народ творчы шлях песняў беларускага народа.

Яго творы з непадзельнай праўдывасцю, з глыбокім болям і задушай прастаюць выказвалі ўсю горьч пакуты працоўнага народу пад гнётам царскіх сатрапаў, палка за-клікалі народ да барацьбы супроць сваіх прыгнятальнікаў.

Царызм, які маў, душы і пры-гнатаў беларускі народ, як і іншыя народы царскай Расіі, з ярасцю абурэння на тварца гнёўных вершаў.

Жудаснымі былі ўмовы, пры якіх працаваў таленавіты пявец беларускага народа. Царызм усёй сілай сваёй уцяпачай жандарска-паліцэйскай сістэмы праследваў беларускую мову, прыгожую народную творчасць. Законам было забаронена друкаванне кніг на беларускай мове.

Царызм сваёй авяралай канцэнт-рацыйскай палітыкай разбураў краіну, навідаў масы працоўнага народу на павольнае, пакутнае выміранне.

30 год таму назад у вершы «Нам родны край» Якуб Колас намалюваў ярыку карціну жудаснага жыцця беларускіх сялян у царскай Расіі — у гэтай турме народаў.

Наша поле кепска родзіць,
Ведна тут жыць народ,
У граці жыць ён, хадзіць,
А працуе — лешча пот.

...Край наш родны, бедна поле!
Ты глядзіш, як сірата,
Сумны ты, як наша доля,
Ін ты, наша пемната.

Гэта карціна жыцця беларускай вёскі, намалюваная паэтам, дапаўня-лася жудасным напцянальным гнё-там. Знаходзілася пад уплывам рэ-валюцыі 1905 года, Я. Колас разам з Я. Купалам у далейшых сваіх творах выступаюць, як рэвалюцый-ныя дэмакраты, заклікаючы народ да барацьбы з царска-памешчыцкім дамам.

Гэты разгалу чорнай рэакцыі, трохгадовае турэмнае знаволенне ад-біліся на настроі і творчасці паэта. Гэта выразілася ў элементарна праў-дывым псіхізма, нават у перамогу рэвалюцыі.

Пакі і складаны быў шлях па-эта. Беларускі нацыянальна-дэмакраты, гэты шляхны сабакі, асабістыя ворагі народу, правакатары і най-ты царскай ахранкі, не раз праба-валі ўзяць у палон паэта, выка-рыстаць яго талент, яго імя для сваіх прапаганды, агітных мэт. І траба прама сказаць, што гэтыя хітрыя замыслы ім ва некаторы час удавалася ажыццявіць. Калі Я. Ко-лас адарваўся ад народа і апынуўся ў воражым лагерах, яго творы таго перыяда гучалі непраўдыва, фаль-шыва.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялі-стычная рэвалюцыя змяла з твару аямлі капіталістаў і памешчыкаў, адкрыла нябачаныя перспектывы для эканамічнага і культурнага росту працоўнага народу. Ленінска-сталінская нацыянальная палітыка забяспечыла бурны росквіт і ўздым эканоміі і культуры народаў Бе-ларусі і іншых калоній былой цар-скай Расіі.

Мудрае штодзённае кіраўніцтва нашай партыі Леніна—Сталіна, аса-біста бальшэвіцкая ўвага вялікага Сталіна, велізарная брацкая да-памога рускага пролетарыята вы-ведлі беларускі народ на шлях разд-наста, шчаслівага, культурнага жы-цця, ператварылі Савецкую Беларусь у квітнёвую рэспубліку несажна-га, магутнага Савецкага Саюза.

Змянілася аблічча Беларусі. Дзе раней на карце значыліся пустыры, непраходныя балоты, тамсяныя ля-сы, сімхучыя пасёлкі, — там зараз годна высяцца прыгожыя карпусы сацыялістычных фабрык і заводаў, абсталяваныя навіейшай тэхнікай, растуць і мацнеюць саўгасы, машы-натрактарныя станцыі, калгасы. Шырокая сеткай вышэйшых і сяр-недніх навучальных устаноў, школ пакрылася рэспубліка. Паспяхова ліквідуецца паяжкая спадчына мі-нулага — непісьменнасць і мала-пісьменнасць. З беларускага наро-ду вырастае выдатная людзі, якімі га-нарціцца ўся краіна Савецкай.

Пад кіраўніцтвам і пры штодзён-ных клопатах і ўвазе бальшэвіцкай партыі створана беларуская са-вецкая літаратура, якая па праву зай-

мае адно з перадавых месц у Со-вецкім Саюзе, вырашчаны таленаві-тыя паэты і пісьменнікі, імёны якіх вяломы далёка за межамі нашай рэспублікі. Толькі пры савецкай уладзе разгарнуўся бліскучы талент такіх выдатных пёнароў народу, як Янка Купала і Якуб Колас.

Сакратар ЦК КП(б)Б тав. Гікало на нарадзе з беларускімі пісьменні-камі, удзельнікамі I-га Усеаюзнага з'езда пісьменнікаў, у сваёй пра-мове сказаў: «Для нас Янка Купа-ла, Якуб Колас — неадлучная частка літаратуры Савецкай Бе-ларусі. А вы думаеце, што толькі з'езд зрабіў іх такімі? Гэта работа партыі і народа і ваша — комуні-стаў-пісьменнікаў, а таксама воля і жаданне іх саміх перабудаваць, пе-раглядзець свой палітычны творчы шлях на аснове гістарычнага ра-шэння нашай партыі аб рабоце пісьменніцкіх арганізацый».

Пад уплывам перамог сацыялі-стычнага будаўніцтва, дзякуючы ве-лізарнай дапамозе і ўвазе партыі і ўрада, і ўласнаму жаданню выпра-віць сур'ёзныя мінулыя памылкі, Якуб Колас раптуха і беспасварна-стаў на правільны шлях творчай работы, актыўна і моцна ўключыў-ся ў сацыялістычнае будаўніцтва. І толькі тады разгарнуўся яго невы-чэрпны талент, багата і радасна за-лучыў мілагучныя, поўныя нафа-су пёны паўночных дзён сацыялізма. Паэт шчыра захоплен усім тым, што адбываецца зараз і ён усхралёвава-піша:

«І я ў захопленні радасны і горды

За свой край, народ,
Убраў сэрцам даўным акорды
Творчай сілы ўдэць».

Якуб Колас апрача творчай ра-боты — актыўна ўдзельнічае ў гра-мадскім жыцці. Ён член урада БССР, вый-прэзідэнт Беларускай Акадэміі навук, член праўдыва-нага саюза савецкіх пісьменнікаў БССР і СССР. Я. Колас актыўна аклі-каецца на ўсе грамадска-палітыч-ныя падзеі. Ён адыз з аўтару вы-датнага дакумента — пемна белар-ускага народу вялікаму Сталіну, у якім лепшыя паэты рэспублікі выказваюць мары і надзеі белару-скага народа, яго талент, яго імя для сваіх прапаганды, агітных мэт. І траба прама сказаць, што гэтыя хітрыя замыслы ім ва некаторы час удавалася ажыццявіць. Калі Я. Ко-лас адарваўся ад народа і апынуўся ў воражым лагерах, яго творы таго перыяда гучалі непраўдыва, фаль-шыва.

Адданы патрыёт сацыялістычнай радзімы—СССР, Я. Колас усёй палкай сілай свайго талента абур-шэцца на ворагаў сацыялістычнага будаўніцтва, выкрывае нацямі-аў-гётых прапагандыстаў польскага Фальшыва.

За награнічным слупом—у Заход-най Беларусі польскія акупанты і іх агенты — банды нацямі-аў-васкрэсілі жахі сярэдневяковай і царскага самаларства.

«Вар'яць у дзімкі жале
Бельведэры рыцар,
Часы жуадзіць паўстаі,
Бы ў век інквізіцый,
Кронка ў кропку, слова ў слова
Не змяніцьшы мовы,
Ідуць слясам Мураўёва
Навастыя ваявоў»

(Я. Колас, том I, стар. 417)
І як бы прабаваі пямісь-Фальшывыя граматы і іх лізабоды — нацямі-аў-васкрэсілі жахі сярэдневяковай і царскага самаларства.

Працоўны Заходняй Беларусі любіць і ценіць творчасць Якуба Коласа, бо яна з'яўляецца творча-сцю працоўнага народу і ў інтэ-рэсах працоўнага народу.

Радасныя дні перажывае зараз савецкі народ. Сталінская Кансты-туцыя — гэта харція пераможанага народу — адкрывае новыя гарызонты для далейшага магутнага ўздыму сацыялістычнага будаўніцтва і до-брабыту мас. У гэтай Канстытуцыі ажыццяўлены сталінскія клопаты ад чалавек. У савецкай краіне чалавек гучыць горда! Кожны гра-мадзянін СССР атарыцца тым, што ён сын выдатнай сацыялістычнай ра-дзімы, за росквіт якой ён гатоў аддаць усё і калі патрэбуецца і жыць.

Велізарным перамогамі сустракае «вечны народ надзвычайна з'езд Савецкай, на якім будзе прынята сталінская Канстытуцыя. Народ да-мамурае сваю гатоўнасць пад му-дры кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна змагацца за выданне пана будаўніцтва сацыялізма. І няма сумнення ў тым, што народны паэт рэспублікі Якуб Колас разам з іншымі савецкімі пісьменнікамі да-дучы новыя пемны, дастойна нашай выдатнай эпохі вялікага Сталіна. Тарачае прывітанне юбіляру!

Прывітанне ад прэзідыума ЦВК БССР

Прэзідыум ЦВК БССР гарача вітае народнага паэта Савецкай Беларусі Якуба Коласа з 30-гадым юбілеем творчай дзейнасці, жадае здарова, сілы і доўгага жыцця і выказвае ўпэўненасць у тым, што Якуб Колас аддасць усё сваё жыццё і веды, каб саім мастацкім словам служыць спаве сацыялізма.

Старшыня ЦВК БССР А. ЧАРВЯКОЎ.

У дзень 30-годдзя Вашай літаратурнай дзейнасці Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі гарача вітае Вас, як аднаго з выдатных паэтаў Савецкай Беларусі і Савецкага Саюза і майстра мастацкага слова, зрабіўшага велізарны ўклад у справу развіцця літаратуры беларускага народу.

Н. ГІКАЛО

Сакратар ЦК КП(б) Беларусі

Двурушніцтва—метад класавага ворага

У маніфесте комуністычнай партыі Маркс і Энгельс ісаілі, што «комуністы лічаць лішнім утойваць свае погляды і намеры». Найглыб-кі палітычны сэнс гэтых выдатных радкоў відавочны. Так, комуністы лічаць лішнім утойваць свае на-меры, па-першае, таму, што іх на-чэнне аснова на правільным ра-зумным законаў грамадскага разві-цця — «вучэнне Маркса ўсеагуна-на»; ісаіў Ленін, — бо яно вер-нае; па-другое, вучэнне комуні-стаў аднавае інтарсам найшыр-ока мас працоўных, якія складаюць пераважную большасць насельніч-тва зямноў кузі.

Іншая справа — буржуазная партыі. Іны вымушаны ўтойваць свае намеры, утойваць свае мэты перад шырокімі народнымі масам. Без ашуканства, без подкупу, кры-вадушша, ханжаства, правакаты, дамагоў буржуазія ніколі не магла-б панаваць. Свой яркі выраз гэта агідна буржуазная палітыка агры-мала ў агіднейшых дамагачынях прыёмах фальшыва, якія высту-паюць зараз у якасці заідных аб-аронаў авяралай банды траіцкіска-зіноўцэўскай тэарыстаў.

Імкненне раздзяліць рабочы рух шляхам ашуканства, крывадушша, ханжаства патрабуе адвадзеных кадраў людзей, які маюць паўныя навыкі работы ў масах. Імёна та-кую ролю заканаваў двуршніцкай агентыры буржуазіі ў рабочым руху выконвалі ў Расіі меншавікі, бу-ндаўцы, эсэры, анархісты, а таксама ўсяякага роду носьбіты апартуістыч-ных хістанняў, якія пралезлі ў большыроўную партыю.

У час чысткі партыі ў 1921 г. Ленін ісаіў: «...меншавікі, як палы, паказалі за перыяд 1918—1921 гг. дзе сваіх уласцівасці: перша — іскусна праставоўца, «прываваца» да папухачы срод рабочых пямі; другая — ячэ іскусна служыць верай і праўдай бальшэвіцкім, служыць ёй на слова, адракаючыся ад не на слова. Абедзве гэтыя ўласцівасці вы-ікаюць з усёй гісторыі меншаві-ма... Гэту асабіласць меншавікоў траба ведаць і траба яе ўлічыць. А ўлічыць яе—гэта значыць ачысціць партыю прыкладна да 99 сотых усюго ліку меншавікоў, далучыўшых-ся да РКП пасля 1918 г., т. з. т. т. т. калі перамога бальшэвікоў ста-ла становіцца спаматку магчымай, потым несумненнай».

Ачысціць партыю траба ад мау-рыскаў, ад абарактарушыхся, ад нячыхных, ад не вербых комуністаў і ад меншавікоў, перафарбаваных «фасала», ад застаўшыхся ў душы меншавікамі.»

Гэтыя выдатныя словы Леніна паказваюць нам, што двуршніцтва, якое за апошнія гады стала асноў-ным метадам контррэвалюцыйных траіцкіска-зіноўцаў у іх барацьбе супроць партыі і савецкай улады, ўдасадвана імі было ад такіх партыі, як меншавікі, эсэры, бундаў-цы і т. д. Іно (гэта двуршніцтва) падрыхтавалася ўсёй іх папярэдняй дзейнасцю.

Калі палітычная перамога нашай партыі і правільнасць яе лініі ста-лі зусім відавочны, а бальшэвіц-насць пазіцыі ўсіх і ўсякіх анты-партыіных груп — завада не-сумненна, траіцкіска і зіноўцаў, па ішчэнту абанкротіўшыся, страціўшы ўсякую глебу пад нагамі, але не пакідаючы сваіх нахаёў на рэстаў-рацыю капіталізма ў СССР, канча-чкова скаціліся ў багата контррэ-валюцыі.

Карыстаючыся метадам двурш-ніцтва, контррэвалюцыйныя траі-цкіска і зіноўцаў давалі яго да такіх вялікіх размераў, якіх яшчэ не ведала гісторыя. Маківелізм, г. з. палітыка, якая лічыць да-зволенай, усё сродкі для дасягнення якой-небудзь мэты, незалежна ад якой-а там ні было маральнага крытэрыя — вось філасофія, якую наклаў ў аснову сваёй злачыннай дзейнасці траіцкіска-зіноўцэўскія мзраўцы.

Контррэвалюцыйны траіцкіска-зі-ноўцэўскі тэарыстычны цэнтр фізі-чна анішчаны, але гэта не азначае, вядома, што фекты ўсе контррэ-валюцыйныя траіцкіска-зіноўцэўскія ідэалы; гэта не азначае, што пр-суджаны ўжо ўсе сувязі, якія ілілі ад контррэвалюцыйнага траіцкіска-зіноўцэўскага тэарыстычнага цэнт-ра перафармі. Арганізатар і патні-цель тэарыстычнага цэнт-ра Троіска прадаўжае сваю агіднейшую бела-

бандыцкую дзейнасць агента Геста-па. Няма ніякіх падастаў для сама-апакоенасці. Большыроўную піль-насць патраба ўсямерна ўзмацніць, асабіва маючы на ўвазе, што пасля прапусе над контррэвалюцыйным траіцкіска-зіноўцэўскім пантрам вораг будзе імкнучы да ячэ больш дакладнай маскіроўкі, да ячэ больш дакладнай канспірацыі.

Тым больш патраба асаба піль-насць нам, працуючым у Беларусі, на граніцы з капіталістычным све-там, дзе ўжо пасля правэркі і абме-ну партыіных дакументаў былі выкрыты траіцкіска-зіноўцэўскія белабандыцкія элементы, контррэ-валюцыйная дзейнасць якіх у нас у Беларусі таксама наслэ / наскрозь двуршніцкай правакатарскі харак-тар.

Следствам па справе контррэ-валюцыйнага траіцкіска-зіноўцэў-скага тэарыстычнага цэнт-ра было ўстаноўлена, што імёна праа тэарытыроў Беларусі, выкарыстоў-ваючы прыгупленне бальшэвіц-кай пільнасці ў некаторых комуні-стаў і нават асобных партыіных арганізацый, вораг ажыццяўляў свае сувязі з заграшніай. Вядома, што адзін з эмісараў Троіскага Ольберг, расоралены па справе контррэвалюцыйнага траіцкіска і зіноўцэўскага цэнт-ра, падвізався ў Менску і меў тут, у якасці свайго саўдзельніка, аднаго з кіруючых работнікаў газеты «Звязда»—Розен-блома.

Праверка і абмен партыіных да-кументаў паказалі наўдасць вядо-май засмечанасці радоў КП(б)Б ва-ды і нацыяналістычных элементах, якія па прапату рух год, дакладна маскуючыся, вялі контррэвалюцый-ную работу. Невыпадкава, што ў мі-нулым у Беларусі, дзе не было буй-най прамысловасці, колькі-небудзь шматлікага індустрыяльнага преле-тарыята і дзе ўдзельная вага дроб-най буржуазіі была параўнаўча вельмі вялікая, маглі дзейнічаць і карыстацца вялікім уплывам такіа дробнабуржуазнага партыі, як бунд, эсэры, меншавікі, буржуазныя на-цыяналісты, якія змаглі прасунуць з двуршніцкай мэтай многіх сваіх людзей ў рады КП(б)Б. Вы-хадны з гэтых партыі і склалі по-тым асноўныя кадры траіцкіска і зіноўцаў, якія змагаліся супроць сацыялізма. К каіцу грамадзянскай вайны, калі вораг аказаўся разбі-тым у адкрытым бою, вельмі многія з іх, хто склаўся кіруючае ядро дробнабуржуазных контррэвалюцый-ных партыі (меншавікі, эсэры, бун-даўцы, буржуазныя нацыяналісты) надзьяваюць маску, імкнучыся пра-ікнучы ў рады ВКП(б) і ў савецкі апарат, каб такім чынам захаваць свае кадры і весті разлагодную контррэвалюцыйную работу знутры. Імёна ў гэтых мэтах праіска ў КП(б)Б група эсэраў на чале з Ігнаўцкім, якая іменавала сабе «беларускай комуністычнай аргані-зацыяй». Ігнаўцкі, выкрыты ў 1929 г., прымаўся, што ён «з мо-манту ўступлення ў партыю рэў-свядому двуршніцка палітычную іру ў інтарсах ажыццяўлення ідэалаў беларускай контррэвалюцыйнай ін-талігенцыі».

Такой-жа тавты двуршніцтва прытрымліваліся і будаўцы. Пра-ікнучы ў большыроўную партыю, гэтыя людзі на старонках друку, у брашурах, у «навуковых» работах кантрабандным шляхам усяляк прабаваі абяціць сваё мінулае і мінулае той партыі, з якой яны вышлі.

Выхадцы з нацыяналістычных партыі аказваліся адным з вялікіх рэзерваў, з якога траіцкіска і зіноў-цыні чэрпалі свае кадры. Вынікі правэркі партыіных дакументаў па-казваюць, што срод траіцкіска і зі-ноўцаў, выключаныя з КП(б)Б, амаль налова былі выхадцамі з бун-да і іншых нацыяналістычных контррэвалюцыйных партыі.

На прапату раду год КП(б)Б вяла барацьбу супроць замакаваўшыхся траіцкіска і зіноўцаў. Многія з іх былі выкрыты і выгнаны з рады партыі ў часе абмеркавання пемна таварыша Сталіна ў раздзельно жур-нала «Пролетарская рэвалюцыя». Частка іх была канчаткова выкрыта толькі ў 1932 г. пасля прамога ўказання ЦК ВКП(б) аб наўдасці

элементарна гнідога лібералізма і нават прамога патурання класаваму вора-гу ў радзе партыіных арганізацый КП(б)Б.

У часе чысткі партыі і асабіва ў сувязі з выхучаннем уродаў падаў, звязаных з забойствам С. М. Бірава, былі далаткова выкрыты і выгнаны з рады КП(б)Б замакаваўшыся траіцкіска-зіноўцэўскія элементы. Аднак, як паказалі правэрка і абмен партыіных дакументаў, і асабіва факты, устаноўлены ўжо пасля аб-мену партыіных дакументаў, асо-біна траіцкіска-зіноўцэўскія тэары-стычныя элементы заставаліся ня-выкрытымі аж да самага апошняга часу. Гэта сведчыць, па-першае, аб тым, што ў радзе партыіных арга-нізацый КП(б)Б ішчэ не навучыліся са поўнасцю і да рэшты расплава-ваць і ўскрываць двуршніцкія ме-талы ворага і, па-другое, аб тым, што ў радзе партыіных арганізацый КП(б)Б мелі месца ратазевыя, до-брадушша, самасупакоенасць і прамаа страга рэвалюцыйнай піль-насці.

А аб тым, як вораг двуршніцае і як некаторыя комуністы ратазевіч-чаюць можна бачыць на прыкладзе дзяржавыдавецтва Беларусі. Тут траіцкіска-зіноўцэўскія мзраўцы, следуючы метадам свайго настаўні-ка—Іудушкі Троіскага, надзьявачы іскусна маскаваліся. Знешне на паказ яны актыўна ўдзельнічалі ў грамад-скай рабоце, кляіліся ў вернасці лі-ній партыі, а на справе займаліся поўным зрадніцтвам, на справе імкнучыся з-за вугла, пішмом, усю-ды, дзе толькі можна падрываць вялікую справу нашай партыі.

Выкрыты траіцкіст Мілоў увес-час лічыўся ў партыінай арганіза-цыі ДВБ выдатным комуністам. Ён часта выступаў на сходах, «граміў» траіцкіска і «сабараніў» генеральную лінію партыі, а на справе, як пил-пер устаноўлена, ітэнцываў вя-лікую контррэвалюцыйную работу.

Аб Мілове было многа сігналаў. Яго выключалі з партыі ў часе правэркі партыіных дакументаў, але ён змог усе-ж атрымаць нозы партыілет, карыстаючыся тым, што правапраўныя яго людзі былі неза-стагова пільны.

Факты гавораць аб тым, што клас-ваы вораг прабавае да новых хіт-расей, да новай больш іскуснай маскіроўкі для таго, каб праіт-ваць сваю барацьбу супроць сацыя-лізма. Астаткі разгромленых вора-гаў ячэ жыўчы. Іх навісціць да краіны сацыялізма, іх аздоль рат-чуні. Яны гатовы аніпчыць усё, што напамінае сацыялізм і сацыялі-стычнае будаўніцтва.

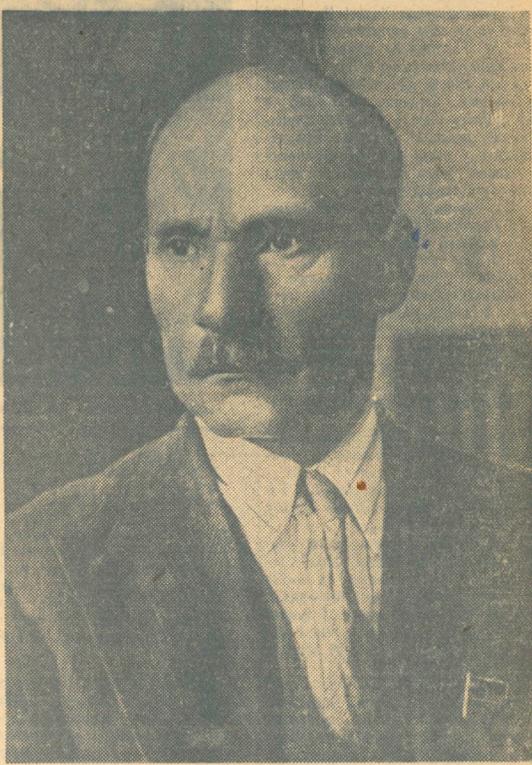
Траіцкіска і зіноўцаў па славу сваіх гаспадароў—фальшывых вы-радаў скаціліся імёна к гэтым.

Да апошняга часу мы раздзялілі траіцкіска-зіноўцэўскія мзраўцаў яе перадавы палітычны і арганіза-цыйны атрад міжнароднай бур-жуазіі. Але пилпер гэта характары-стыка не вычарпанае поўнасцю ўсёй агіднай фізіяномі астанельных траі-цкіска і зіноўцаў. Яны сталі прамымі агентамі буржуазіі ў яе самых поўных, са-мых брудных махінажных супроць сацыялізма, супроць рабочага класа.

На працесе траіцкіска-зіноўцэў-скія бандыты прызначалі ў арга-нізацыі тэарыстычных актэў супроць кіраўнікоў нашай партыі і савецкай улады. Пилпер новыя факты гаво-раць, што траіцкіска і зіноўцаў не толькі замышлялі злачынныя планы забойстваў, але імкнуліся шляхам шкідліцтва зніпчыць матэрыяльную аснову сацыялізма, дэзарганізаваць работу сацыялістычных фабрык і заводаў, калгасаў і саўгасаў. Фак-ты гавораць, што траіцкіска і зіноў-цаў, якія замышлялі разам з Ге-стапа тэарыстычныя акты супроць правадлоў савецкага народу па славу сваіх фальшывых гаспадароў, займаліся шпіннажам, дыверсіяй. Гэта праказ, гэта апошняя граць, да якой каціліся траіцкіска і зіноў-цаў. Гэтыя людзі заслугоўваюць толькі адно — самай бялізгавай рэвалюцыйнай расправы.

Разам з гэтым нам абавязак — дабіцца такога павышэння пільнас-ці, каб ні адна воражыя рука не магла пасягнуць на нашу сацыялі-стычную краіну, каб ні адно злозе-ічце супроць партыі і дзяржавы не магло здзейсніцца, каб ні ў кога з нас не дронуда рука для расправы з ворагам.

(«ПРАВДА»).

Народнаму паэту рэспублікі ЯКУБУ КОЛАСУ

Совет Народных Камісараў Беларускай ССР гарача вітае Вас з 30-гадым юбілеем Вашай літаратуры і мастацкай дзейнасці і жадае Вам бальшэвіцкі і сіл для далейшай пацяховай работы на карысць савецкага народа. Працоўныя масы Беларусі аднаваюць Ваш юбілей, як чалавека і работніка, які лепшыя гады свайго сямюмага жыцця адаў на карысць народу і сваім майтарскім словам заклікаў працоўных на барацьбу за вызваленне ад ішту і несправядлівасці.

Пилпер у нашы савецкія часы шырока масы працоўных у Вашай асобе бачаць глашатава новага, шчаслівага жыцця. Таму Вы заслужана карыстаецеся званнем народнага паэта, якім увагародзіў Вас савені ўрад.

Совет Народных Камісараў выказвае ўпэўненасць у тым, што Вы і ў далейшым будзеце ў перадавой паронае савецкіх пісьменнікаў і свае дараванні майстра мастацкай літаратуры аддаце без астагту на карысць новага сацыялістычнага грамадства.

Совет Народных Камісараў Беларускай ССР.

Дарагі Канстанцін Міхайлавіч!

Трыццаць год назад, у глухую поўнач народнага гора і гневу пад палітымі крывёю і потам працоўных беларускіх абшарамі, упершыню ўзьялася Ваша песня, протая і хвалючата, годная і сурова; яна кляла на іштум супроць багалеў, папоў і самаўладства.

Былі гады, калі Ваша песня падала ў багун нацыяналізма. Але зноў узімаючыся, яна нарэшце ажыла, знайшла свой народны голас і пилпер дапамагае савецкаму беларускаму народу будаваць над кіраўніц-твам партыі бальшэвікоў Беларусі і яе багяго кіраўніка Н. Ф. Гікало новае радаснае і шчаслівае жыццё.

Вашы пемны, Ваша мастацкае слова, дарагі Канстанцін Міхайлавіч, як ніколі расквітнелі ў вячне новых чалавечых спраў, у вячне краіны сацыялізма. Вы адчулі, што толькі Кастрычнік і ленінска-сталінская па-пцянальная палітыка вядуць да развіцця і праіска пемныя народы, да развіцця матацкага слова.

Яхай-жа Ваша мастацкае слова яшчэ больш горда, яшчэ больш моцна загучыць на гора ворагам і на радасць творацым сацыялізма. Яхай жыць пераможна партыя бальшэвікоў! Яхай жыць вялікі Сталін!

ПРАУЛЕННЕ

30-годдзе літаратурнай дзейнасці народнага паэта рэспублікі Якуба КОЛАСА

НАРОДНАЯ МУДРАСЦЬ І ПРАСТАТА

Характэрнай асаблівасцю і тыповай рысай, якая пранізвае ўсю творчасць Я. Коласа, з'яўляецца яго сапраўднае, а не народніцка-стылізаванае, прастата. У гэтай прастаце захована крывіца жывёльнай народнай мудрасці, што вызначае сапраўды выключную папулярнасць гораў паэта. У праўдзівасці, сапраўднай, рэальнай, а не выдуманай, ніжняй бясхатраснай народнай прастаце, у лёгкім, але зборным народным гумары, у народнай саўвядомасці — вялікая выхаваўчая сіла і роля творчасці народнага паэта.

У народнай творчасці багата чарналі сямейны і матывы для сваёй мастацкай творчасці лепшымі прадстаўніцтвамі сусветнай літаратуры і літаратуры народаў царскай Расіі: Пашкіна, Некрасава, Горкага — рускай літаратуры, Шчэчка — украінскай, Міцкевіча — польскай, Я. Купала і Я. Коласа — у беларускай.

Якуб Колас бярэ з народнай творчасці не толькі сюжэты і матывы, але і прастату, а таму і вялікі і даступны сваёй прастамай мастацкай срокі, у якіх аформлена народная мудрасць.

Звернемся да дарэволюцыйных твораў Я. Коласа.

Апавяданні і п'есіцы селянскіх мас, ілюстрацыі з'яўляюцца Я. Колас. Ён у сваіх вершах, апавяданнях і паэмах выкарыстоўвае тыповыя селянскія лексіку, звароты, параўнанні, тэрміналогію. «Вагачы і панства», «Каты вы, аладзеі», «Прагных і нягодных» — так характарызуе сваіх і селянскіх «дабрадзеяў»-эксплуататараў і ворагаў народу Я. Колас.

«Х, падвёў ты нас, старок!
Каб табе даў бог на старасці
Ляшці, торбу і машок!»

Так проста-народная селянская лексіка перадае паэт пажаданне цару ад імя мас селянства.

Або: «Разваляю стражнікаў, як якой жывёлы».

Шмат вершаў Коласа падобна па кампазіцыйнай структуры і рытмічнай інструментальнасці да народнай п'есі, частушкі.

«Ты прыдзі, вясна жэзана,
Прывізі,
Гукаў жэзана, деснай працы
Загузі!» («Закліканне вясны»).

Я. Колас у дарэволюцыйных вершах удава ўмеў захаваць ад першай пазуры вострую сацыяльна-палітычную сатыру ў жарнавых (бытавых) сцэнах вясковага жыцця.

«Я-ж быў шчаслівейшы
На свеце батрак,
Ішоў не баўся
«Шураў» і «сабак». («Бахалец»).

маючы на ўвазе пад «шкурамі» і «сабакамі» сваіх сацыяльных ворагаў і прыгнятальнікаў.

Шмат адравага гумару заключана ў такіх яго бытавых творах, як «Зяць», «Паслушная жоўка», «Доктар памог», у антыражніцкім — «Святы Ян» і інш. У іх адчуваецца часта некрасавскія і шураўска-жэзанаўскія пастычныя строгі і рытмікі верша.

«Ну, і неваротная,
Ну, і неваротная —
Не кажи да трох!
Бо жыва, праварная,
Гора з ёю чыстае,
Ох, Тацьцянка, ох!»

У наўвясніцы — пастычная страфа Некрасава ў народна-лексічнай афароўцы.

«Ну, словам, як вылезла
Колас стаў на шлях барацьбы з парызам і парызам не зямельцаў рэпрэсаваных Я. Коласа. Паэт быў выбіты з калы, паэт трапіла на пачынальніцтва іх у 1912—15 гг. паэта мабілізаваў на фронт. Імперыялістычная бойка мільяўдаў людзей робіць вельмі агульнавядомае ўважанне на Я. Коласа.

Вялікая сацыялістычная рэвалюцыя 1917 года, устанавленне самастойнай Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі, і стварэння якой прымаў самы неваротны ўзлеў І. В. Сталін, далі тым асноўным прадпасылкі, з якіх вырастае і машына культуры і літаратуры Савецкай Беларусі.

Творчасць Коласа бадай самы артыст і прыказкаў, які сведчыць аб росквіце талентаў на глебе савецкай рэвалюцыі. Абсалютная большасць яго мастацкіх твораў, пачынаючы ад паэмы «Новая зямля» і да выдатнай апавесці «Дрыгва» — Колас пісаў або заканчваў у савецкай час, прычым яго вялікі талент мужнеў і ўдасканаліўся.

Сацыялістычная рэвалюцыя дала Коласу не толькі магчымасць свабодна і шчыльна займацца творчасцю, але дава яму таксама і магчымасць арыентаваць свае творы ў дзесятках і сотнях тысяч аэраў-рабочых на розных мовах народаў СССР, яна стварыла мільяны масы чытачоў, якіх чытаць і любяць свайго пісьменніка.

Рэалістычны характар творчасці Коласа, яго дэмакратызм, так блізка выдзіраў ім у гады 1906—1907, знамом яму правільна асмісліць сваё мінулае, свае памы-

Гаворка іх плясцэца,
Не знаючы панству,
Ні густу літараткага
І слова забяпкіка
Не чашуць тут пал шпур»,
А ці-ж не гучаць на-гораўску
наступныя паэтычныя радкі яго верша «Ароў»:

«Над смужкай раўнінай —
высока-высока
Разняў свае крылі ароў адзіночкі,
І вокан празорным ён дэль азірае
І гучыя крыкі над полем ранае»...

А ўзяць яго дзіцячыя апавядання, казкі і паэмы. Колькі ў іх мастацкага густу, высока-таланцівага паэтычнага апарату казачна-фальклорных сюжэтаў і матываў!

«Ну, пачнем мы казку так:
Жыў да быў на свеце рак
З доўгімі вушчыкамі,
З чорнымі вачышчыкамі,
Вострымі, лупатымі,
З лапамі рагатымі,
Шырачанымі ў шыю
Клешні — во які!
А як вусам павядае,
Страшна зброшча ў вадае!»
(«Рак-вусач», 1926 г.)

Або вось прыклад народнай прастаты ў той-жа дзіцячай казцы:

«Дзякуй табе, качавыка!
Пагуруйвай, мілая!
Памірае качавыка,
Клешня ён жухвіла!
Галава ўпарта,
Нікуды не вярта!
Разважалі яго мы —
ён ні слова, як пнямі!
Разважала палатка,
Акубі, чаротанка...
Папрабуў ты, цётанка!»

У вершах Коласа адчуваецца і выкарыстоўванне паэтычных асаблівасцей народнай творчасці частае ўжыванне форм іменных часоўнікаў: «у кішэні ні трашчынкі», «ні паленца, ні лучыні», «ні саянін, ні зява»; наўвясніцы памыяльных і дасяжных выпітэў: «буль паслушна ты, дзучыка», «людцы», «смужычок» і інш. Гэта-ж ён распавядае і на хатняй мове: «хлечык», «гуменка», «сошка» і на з'явы прыроды: «ласок», «дарожка», «раўка-крывічка», «хмарак валакошкі» і т. д.

У шмат яго вершаў Я. Коласа востра адчуваецца лёгкі народны гумар і сацыяльная сатыра. («Малебен», «Мікалаю І», «Асада і наза» і інш.)

У радзе вершаў Я. Коласа прысутнічае клічавая пытаньня і загаднага ітанянага верша, запэўнічаны ім з вусных народнага паэтычнага твораў («Не будуй», «Кісьце смутак», «Ворагам» і інш.).

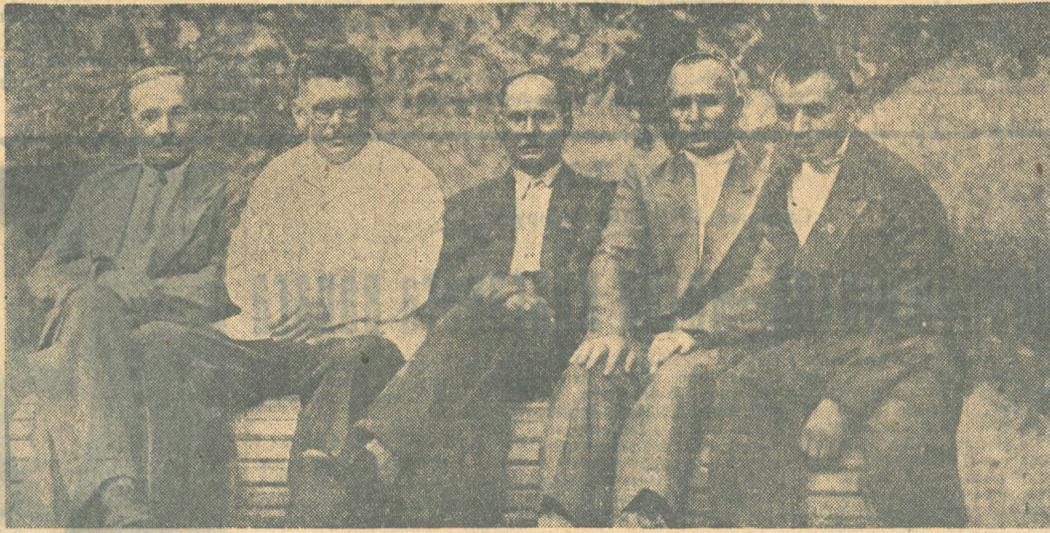
Элементамі сацыяльна-бытавой сатыры прапіравы рад прастаціх дарэволюцыйных твораў Я. Коласа («Староста», «Сонкі падвёў», «Сацыяліст» і інш.).

Народная прастата і мудрасць адназначна і новыя яго творы і асабіста славутая апавесць «Дрыгва». Імяна ў народнай прастаце і мудрасці і заключана вялікая функцыянальная сіла і выхаваўчая роля, наўвясніцтва гэтага і іншых твораў Я. Коласа.

Узяць для прыкладу хоць-бы самы пачатак апавесці «Дрыгва»: «На-вал Прышчыно між лесоў, паскоў і балот тузіцца невядзічка вяска, чар можа та трыпачы пі сорах. І хаты народныя тут, як і людзі; адна большая, другая меншая, старэйшая пі навішная».

Вядзічка Якуба Коласа — у яго арганічна злітаванасці і зліцасці з прапоўным народам.

Р. ЛЯПЧ.

Савітар ЦК КП(б)Б тав. Н. Ф. ГІКАЛО і старшыня СНК БССР тав. М. М. ГАЛАДЗЕД сярод пісьменнікаў БССР. Фото Салавейчына (БСР).

НАРОДНАМУ ПАЭТУ БССР

Дарогі Калістанцін Міхайлавіч!
У дзень 30-гадовага юбілею
Вашай літаратурнай дзейнасці ад імя
Народнага Камісарыята Асветы
БССР шчыра вітаю Вас, як аднаго
з выдатных паэтаў, майстра
мастацкага слова Савецкай Беларусі і СССР.

Савецкая Беларусь, як непарукальна частка вялікага Саюза, на аснове таварыства
леніна-сталінскай нацыянальнай
палітыкі, пад кіраўніцтвам геніяльнага
правадара народаў вялікага
Сталіна стала квітнеючай краінай.

Толькі Вялікая сацыялістычная
рэвалюцыя і перамогі дзяктуры
прадэпартамента стварылі ўмовы для
сапраўднага разгорвання усёй
сілы Вашага мастацкага таленту.

Вы, як сын Беларускага народу,
у сваіх мастацкіх звычак, горах,
паўнях, ракі і горах і горах і горах
пачынае, самая вялікая і частае
той сацыялістычнай і паэт, а
дадому аго вылае і часе свайго
творамі ўспявае гэта эпоху і ў
ноў іні з ёю. Вы, таварыш Колас,
належаце да ліку тых шчаслівых
людзей. Ваш талент вялікага
майстра мастацкага слова дазваляе
намашу шчасліваму савецкаму
народу, на яго карысць Вы лічыце
і змагае будзеце працаваць.

Жадаю Вам, Калістанцін Міхайлавіч,
новых вялікіх поспехаў у
Вашай далейшай мастацкай
творчасці на карысць нашай
сацыялістычнай рэвалюцыі.

Народны камісар асветы
БССР А. ДЗЯКАУ.

Старшыня Савета Народных
Камісараў БССР,
ГАЛАДЗЕД,
10 кастрычніка 1936 г.,
гор. Масква.

Прывітанне народнаму паэту рэспублікі Якубу Коласу

Кіраўніцтва на справах мастацтва пры СНК БССР шле Вам, паэту Беларускага народу, гарачае прывітанне і пажаданне ішча доўгіх гады служыць мастацкім словам народам вялікага Саюза ў справе публіцы, бясплакна сацыялістычнага грамадства, пад кіраўніцтвам партыі Леніна — Сталіна.

Няхай жыць і квітнее літаратура народаў СССР, напаянае на форме і сацыялістычна на асвету.

Начальнік кіраўніцтва па справах мастацтва пры СНК БССР П. ПАСОНЕВІЧ.

Якубу Коласу

Жыві ў радасці і ў шчасці,
У яснай далі, слаўнай волі,
Няхай праклятыя напасці
Цябе, брат, не краўць ніколі.

Хай сонца след табе гаруче
Над новым пераём каласістым,
Хай кожны знае, хай пачуе,
Як мы ідзем сцяжэй залатэй.

А дні былі, калі жылі мы
У нядолі, ў напывалі пажым;
Жыла ў нас наша радзіма
Пад гібтам панскім і пад царскім.

Над Нёманам спяваць пачаў ты
У хаце курнай, забігелай
У час рэакцыі праклятай,
Пад сцягот шыбеніц, расстраляў.

Былі то песні смутку, жалю
Над сваім краем, над народам;
Свабоды перер быўнай, далей
Разносіў іх у непагоду.

Ты помніш, помніш, Колас мілы,
Як я к табе ішоў у гэты,
У час той полху магілаў,
У час бясцельнай паэмы, зносіў.

Вяжачкі бор шумеў пакутна,
Як напх песні таго часу,
Лужай зверху штомніўна,
Душа не бачыла пашаў.

Вяжачкі бор шумеў, а Нёман
Мне да пале дарогу значыў,
Вішчаль зоры, чужыя гоман
Над Нёманам, змяшаны з плачам.

Сягодня песні мы не ходзім,
А на машыне ў тэці едем.
Вяжачкі бор пужаць нас годзе,
Не страшны князям мядзведзі.

Твой голас густы, расвіўшы і высокі,
Там шум паём і песень каўных сказ...
І піў не раз іскрастыя іх сокі,
З крыві каўных напіўся і не раз.

Я там з героямі бунтоўнымі сустраўся,
Мінулае, прайшлі, перада млою, дні,
Там зез Талаш у глыбіні Палесся
Ішоў са стрэльбай волю барацьбі.

Я да зямлі прыпаў. Твае гучалі словы,
Яны праўдзівыя, прыгожыя былі —
Я ў іх ясна пачуў, наўей бароў савосных,
І сляў рэк Барозы і Суны.

Ды веру хутка, незадоўга,
У неспруманай ахове,
З табой нябеснаю дарогай
Мы паліцім на самазёне.

Мы паліцім над Нёман сіні,
Над бор, ад князя ўжо свабодны,
Заглянем хто жыць у хаце,
Дзе жыў ты, брат, з жыццём нягодны.

Стуль паліцім мы і да Віліні,
Дзе хлеб і соль дэлілі спольна,
І ўбег алдзім вокан шпільным
У Віліні ўжо савецкай волнай.

Жыві ў радасці, і ў шчасці,
У яснай далі, слаўнай волі,
Няхай праклятыя напасці
Цябе, брат, не краўць ніколі.

Шлякі нам партыя да зораў,
Да небывалых пудаў знача,
Народ не знае болей гора,
Народ раскованы не плача.

Гудзі на фабрыках, заводах
Гудзіць гудзіца, безустанна,
Заваяваю свабоду
Рабочы люд не даць спяганіць.

Катаснік — а мужык нядаўна —
Падхалдай падхалдае гордай,
Замжо паркуе адна,
І ў Сталіна ён верыць цвёрда.

Дык хай-жа песні з лета ў лета
Твае мнуць, Колас, вольнай хваляй,
І вапуць людям, кажуць свету,
Як тут кіруе мудры Сталін.

ЯНКА КУПАЛА.

Менск. Кастрычнік. 1936 г.

ЯКУБУ КОЛАСУ

Твой голас разгарнуў магутнейшыя крыжы,
Праз пемру праліць у наш вялікі час,
І дарма ворагі чуюць паланілі,
Твой шодзень савецкі сагоня слюд пас.

Твой сад пвіне у радаснай краіне,
Ягон шум прастораў зашчыніў...
І доўга будзеш ты, пад небам сінім,
Ісці, спяваць, паёт, і жыць і жаць!

ПАТРУСЬ БРОУКА.

10 кастрычніка 1936 г.

І. СУРТА, Г. КРАСНЕЎСКИ

Якуб Колас

Калістанцін Міхайлавіч Міцкевіч (Якуб Колас) нарадзіўся 22 кастрычніка 1882 года ў сям'і каляндарнага селяніна ў Асіпіншых, б. Менскай губ. Нардзіўся, уласна кажучы, на зямлі, якая належала польскаму магнату князю Равічэву.

Бацька Я. Коласа не меў засталова зямлі, каб пракарміць сямя і пайшоў у наймы да князёў Равічэваў. Згоне Равічэваў, захапілі вельбарныя дэбюіцы не толькі ў Польшчы, але і ў Беларусі і Украіне, жорстка эксплуатавалі селяніна.

Да паступлення ў Несвіжскую настаўніцкую семінарыю Я. Коласу прышлося не мала працаваць на памешчыкаў і кулакоў, каб, як гаварылася, «з мужыкоў выйсці ў людзі». Шэрыя вучобы Я. Коласа, як бачыла, былі пажым перыядам не толькі ў пункту гледаюча адукацыі, а і ў пункце гледаюча адукацыі.

Пасля закінання семінары Я. Колас застаўся ў (1902—1904 г.)

на Палессі. Не пажка сабе ўзвіць такую школу. Уся вучоба ў ёй падарожавала інтарэсам палітычнага рэжыму, інтарэсам памешчыка і царквы. Вучоба ў школе была зубоўжай двух азбук — грамадзянскай і царкоўна-славянскай, пісьму, элементарнай вучобай лічэння і чытанню, у пераважнасці, часасловаў, псалтыроў і евангеліяў. Памят лялі і бабі на Беларусі лічылі тады, што асадоўвалі такой граматкай, вялікім грамадзем, вялікім і сале каласам, бо самі імя і гэтага не ведалі.

Настаўнік вучыў у хаце на паймю «общаства», общаства-ж яго пацаргова і карміла. Сёння ў аднаго, аўтра ў другога. Сёння борчы з хлебам, аўтра з праснаком, а то ні таго, ні другога.

Памешчык — паліцель школы, паліцельскі — паліцель школы, поў — настаўніц, законавучыцель, дучоўнік. Настаўнік у школе — ало, з якім усе гэта «тры кіткі валі самую жорсткую барацьбу, асабіста калі ён не быў выхадцам з асіпінскага. Бадзітасця паліцельскі і памешчыцкі ўісці селянскі беднаты не мог не закрываць думу і вучыць перадавога настаўніцтва, да яго належаў і Я. Колас.

Глыбока сувязь творчасці Коласа з барацьбой, падзеямі і імкненнем

мі Беларускага прапоўнага народу адносіцца да 1905—1906 гадоў, калі паэт упершыню выступіў на літаратурнай ніве. Гэта былі галы «буря і паніска» расійскага прадэтарыята на самазараўна-прагонінікі ўсёй, галы рэвалюцыйнага ўздыму сярод многанациянальнага селянства на барацьбу за свае правы супроць памешчыка-прыгонініка галы, напаянае галы ўсіх і т. д. Выступалішы талы ў літаратурнай ніве, Якуб Колас страпна і чалавечна адлюстравалі настроі Беларускага селянства, якое напаянае галы барацьбы.

Якуб Колас, разам з Янкам Купалам, упершыню выступіў ў Беларускай літаратуры, як паэты народу, як носіцель глыбокага рэалізму, — пранікнутага любоўю да народа і няважыца да яго ворагаў. Гэта з'явілася неспарнае вынікам рэвалюцыі 1905 года, зробленай прадэпартаментам на чале з партыяй большэвікоў, якой кіраваў В. І. Ленін.

Калі яшчэ ў першым сваім вершы («Нам родны край»), надрукованым у 1906 годзе, паэт толькі з гарачасцю канстатуе «беднасць і сумнасць вольнага края», то ў далейшым у яго рэках мы ўжо ясна чуем голас рэвалюцыйнага дэмакраты, які заклікае масы да перааротнай барацьбы з царскім памешчыцкім ладом. Так, у вершы «Ворагам» у 1906 годзе паэт, выражаючы масавыя рэвалюцыйныя настроі селянства, усклікае:

Багачы і панства
І вы, усё бродзілі
У бок з дарогі, каты,
Боісьце сярымі.

Ужо даўно вярнулі
Вас, паны, чыноўцы
І па вас сёліны
Слэзы праліваюць.

Колас заклікае прапоўнае селянства смела і дружна выступіць у бой за свае правы:

Выйдем разам да работы
Дружна стаям, як сцяна,
І прычэпе ад дрывоты
З вамі нашы ступы.

(1906 г. — «Беларусам»).

Палітычныя заклікі Коласа, яго народныя меткі сатыры на Нікалая II і яго слуг, выключна яркі паліцыяналісты, голы, пематы селянскі мід, намаваны яркімі рэалістычнымі фарбамі, напоўнены народна-фальклорнымі вобразамі, — гэта класавая паэзія адгэргравалы выключную ролю ў справе палітычна асветы селянства і залучала яго да актыўнай рэвалюцыйнай барацьбы. Варта, напрыклад, успомніць сатырычны верш Коласа «Малебен», які узор, калі можна таі сказаць, агітацыйнага верша супроць цара:

Адслужым малебен...
Ці-ж цар нам патрэбен?
Патрэбен ён, братцы,
Як прус у валадыкі,
Як у мосце дзірка,
Як у гэзі зацірка,
Як скула-балічка.

Колас стаў на шлях барацьбы з парызам і парызам не зямельцаў рэпрэсаваных Я. Коласа. Паэт быў выбіты з калы, паэт трапіла на пачынальніцтва іх у 1912—15 гг. паэта мабілізаваў на фронт. Імперыялістычная бойка мільяўдаў людзей робіць вельмі агульнавядомае ўважанне на Я. Коласа.

Вялікая сацыялістычная рэвалюцыя 1917 года, устанавленне самастойнай Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі, і стварэння якой прымаў самы неваротны ўзлеў І. В. Сталін, далі тым асноўным прадпасылкі, з якіх вырастае і машына культуры і літаратуры Савецкай Беларусі.

Творчасць Коласа бадай самы артыст і прыказкаў, які сведчыць аб росквіце талентаў на глебе савецкай рэвалюцыі. Абсалютная большасць яго мастацкіх твораў, пачынаючы ад паэмы «Новая зямля» і да выдатнай апавесці «Дрыгва» — Колас пісаў або заканчваў у савецкай час, прычым яго вялікі талент мужнеў і ўдасканаліўся.

Сацыялістычная рэвалюцыя дала Коласу не толькі магчымасць свабодна і шчыльна займацца творчасцю, але дава яму таксама і магчымасць арыентаваць свае творы ў дзесятках і сотнях тысяч аэраў-рабочых на розных мовах народаў СССР, яна стварыла мільяны масы чытачоў, якіх чытаць і любяць свайго пісьменніка.

Рэалістычны характар творчасці Коласа, яго дэмакратызм, так блізка выдзіраў ім у гады 1906—1907, знамом яму правільна асмісліць сваё мінулае, свае памы-

Колас стаў на шлях барацьбы з парызам і парызам не зямельцаў рэпрэсаваных Я. Коласа. Паэт быў выбіты з калы, паэт трапіла на пачынальніцтва іх у 1912—15 гг. паэта мабілізаваў на фронт. Імперыялістычная бойка мільяўдаў людзей робіць вельмі агульнавядомае ўважанне на Я. Коласа.

Вялікая сацыялістычная рэвалюцыя 1917 года, устанавленне самастойнай Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі, і стварэння якой прымаў самы неваротны ўзлеў І. В. Сталін, далі тым асноўным прадпасылкі, з якіх вырастае і машына культуры і літаратуры Савецкай Беларусі.

Творчасць Коласа бадай самы артыст і прыказкаў, які сведчыць аб росквіце талентаў на глебе савецкай рэвалюцыі. Абсалютная большасць яго мастацкіх твораў, пачынаючы ад паэмы «Новая зямля» і да выдатнай апавесці «Дрыгва» — Колас пісаў або заканчваў у савецкай час, прычым яго вялікі талент мужнеў і ўдасканаліўся.

Сацыялістычная рэвалюцыя дала Коласу не толькі магчымасць свабодна і шчыльна займацца творчасцю, але дава яму таксама і магчымасць арыентаваць свае творы ў дзесятках і сотнях тысяч аэраў-рабочых на розных мовах народаў СССР, яна стварыла мільяны масы чытачоў, якіх чытаць і любяць свайго пісьменніка.

Рэалістычны характар творчасці Коласа, яго дэмакратызм, так блізка выдзіраў ім у гады 1906—1907, знамом яму правільна асмісліць сваё мінула

30-годдзе літаратурнай дзейнасці народнага паэта рэспублікі Якуба КОЛАСА

ПЕСНЯ КАСТРЫЧНІКУ

СЛОВЫ ЯКУБА КОЛАСА

Музыка А. ТУРАНКОВА

Глушца доўга над крывішай
Ды шумяць тужліва.
Ідзе гора з маладзёнай
У поле на жніва.

Прыпеўна:
Зачыніла свет вайна,
А я з дзеткамі адна.
З дробнымі, малымі,
Цяжка адной з імі.

Вее вецер па-над борам,
Ходзячы на свеце.
Ой, вы сонца, месяц, зоры!
Праўту мне скажыце:

Дзе мой горкі бедачына,
Мой салдат пахіны?
Без яго мне, сціраіне,
Беды свет не мілы.

Прыпеўна:
Зачыніла свет вайна,
А я з дзеткамі адна,
З дробнымі, малымі,
Цяжка адной з імі.

Ші жыць ён, ці забіты,
Ці ў чужым палоне?
Шпаліць мне штосьці жыга,
Ды слоў не гамоніць.

У каго-ж я запытаю —
Нема ўсё навокал:
Дзе ты, дзе, у зямі краю,
Мой навольнік-сонак?

Прыпеўна:
Зачыніла свет вайна,
А я з дзеткамі адна,
Горка мне адзінкай,
Сумна маладзёнкай!

ВАЙНА ВАЙНЕ

ЯКУБ КОЛАС

(Песні з драмы «Вайна вайне», някая нядаўня закончана аўтарам)

ПЕСНЯ САЛДАТАК

Глушца доўга над крывішай
Ды шумяць тужліва.
Ідзе гора з маладзёнай
У поле на жніва.

Прыпеўна:

Зачыніла свет вайна,
А я з дзеткамі адна.
З дробнымі, малымі,
Цяжка адной з імі.

Вее вецер па-над борам,
Ходзячы на свеце.
Ой, вы сонца, месяц, зоры!
Праўту мне скажыце:

Дзе мой горкі бедачына,
Мой салдат пахіны?
Без яго мне, сціраіне,
Беды свет не мілы.

Прыпеўна:

Зачыніла свет вайна,
А я з дзеткамі адна,
З дробнымі, малымі,
Цяжка адной з імі.

Ші жыць ён, ці забіты,
Ці ў чужым палоне?
Шпаліць мне штосьці жыга,
Ды слоў не гамоніць.

У каго-ж я запытаю —
Нема ўсё навокал:
Дзе ты, дзе, у зямі краю,
Мой навольнік-сонак?

Прыпеўна:

Зачыніла свет вайна,
А я з дзеткамі адна,
Горка мне адзінкай,
Сумна маладзёнкай!

САЛДАЦКАЯ ПЕСНЯ

Старана чужая, не родная маці,
А касцей салдацкіх нагадзілі гапі!

Эх, вайой, вайой, салдат!
Выступай за радом рад!

За гарой, за лесам ліха, смерць
блугае,
А крумкач у госці крумкачоў
сцікае.

Эх, вайой, вайой, салдат,
Па зямлі паўзі, як гад!

У смяху асновах гіне люд рабочы,
А там дома жонка праплакала вочы.

Эх, вайой, вайой, салдат,
За цара, за паранят!
Над зямлёю цяжка алегла ноч
спяная,
А ў ваго матуля пра сына спытае?

Эх, вайой, салдат, вайой!
Смокча кроў тваю буржую!

Рассяваеш косці ты, салдат, па
свеце,
А там з галадоўкі пухнуць жонка,
дзепі.

Эх, вайой не так, салдат:
Павярні ты спячых назад!

УЗНІМАЙСЯ СЦЯГ ЧЫРВОНЫ

Запывала:

Русым дружка грамадою
На паю? у свой паход,
Скончыць з панскаю ардою
І адвечны знішчыць гіёт!

Хор:

Эй, гарніст, іграй паход!
Дружка, армія, уперод!

Запывала:

Разгарні ты, люд рабочы,
Сіху, волю ва ўсю шыр
Зграі рознай патарочы
Улажы навесі ў зямі!

Хор:

Эй, гарніст, іграй паход!
Смела, ратнічкі, уперод!

Запывала:

Узнімайся, сцяг чырвоны,
Ды ўгары агнём шугай
І над светам паланёным
Яноным сонцам заграй!

Хор:

Эй, гарніст, іграй паход!
Дружка, армія, уперод!

Запывала:

Развязаў нам Ленін вочы
Расказаў дзе шчасце, мір,
Разгарні-ж, люд рабочы,
Ва ўсю шыр сваю і шыр!

Хор:

Эй, гарніст, іграй паход!
Грамада, валі ўперод!

ПАЛТАВА

Урывак з аднаіменнай паэмы А. С. Пушкіна.

Багаты, спынены Кучубей,
Яго лугі — разгон прастору.
Там табуны яго каней
Пасуцца вольна без прызору.

Вякол Палтавы хутары
Алужаны яго савані.
Жылі ў раскошы і ў дабры
Не спыняючы конь імклівы,
Бяжыць, памыхваючы грывай.

Чырвоны — помач для ганца,
Булат — пацежа малайца,
Імклівы конь — пацежа зноў-жа,
Ды шалка ўсё-ж яму дарожай.

За шапку ён панінуць рад
Каня, чырвоны і булат,
Аддасць ён шапку толькі з бою
І то з галавой удало.

Хто ў зорнай чутнай шчыны
Там лезе яе на кані?
Чый гэта конь імклівы, ладны
Бяжыць па стэпу неаглядным?
Казак на поўнач шлях
дзяржыць.

Многа лет прайшло,
І на свет гляджу я сёння
з вышак новых
Праз другое шкло.

Бачу і чыста імчыцца сяржмапі —
І чыста імчыцца дамі:
Вольныя лугі, сонечныя далі
Без каня разгон.
І я ў захлупенні радасні і горды
За свой край, народ,
Убіраю ў сэрце дзіўныя ачорды —
Творчай сілы ўзлёты.

Гэта самахарактарыстыка настрою
народа паэта Я. Коласа гаворыць
сама за сябе. І мы ўнёшчым,
што наш Колас ішоў многія і многі
гады будзе з такім-жа талентам
служыць сваёму любімому народу і
соцыялістычнаму радзіме.

Убідаў народнага паэта Якуба
Коласа — ён адна з яркіх ілюстрацый
нацыянальнай палітыкі, росту культуры
нацыянальнай па форме і сацыялістычнай
па змесце.

Маладая моц і прыгожая па-
ша соцыялістычнага краіна! Неаб-
дмыма для прастору, валікі не а-
род неадзінаго талент не сымол!
Вузня расквітаюць усё віды чалавечай
творчасці ў нашай краіне. Ста-
лінская Канстытуцыя з'яўляецца
прыгожым рэальным выражаннем
цішні пераможанага народу, якім кіруе
наш кутур і любімы правадар Іосіф
Вісарыявіч Сталін.

Валікае чыстае жыццё, змаганні і
творчы ў эпоху Леніна-Сталіна!
Імяна ў гэту эпоху жыць і творыць
народны паэт Якуба Колас. Та-
му ад яго творыць усё слай, мала-
досцю, бадабрасню.

Казак не хоча адпачыць
Ні ў чыстым полі, ні
у дубове,
Ён вір прайсці напачатове.

Як шкло булат яго блішчыць,
Нашоп за паўзучай бразчыць.
Не спыняючы конь імклівы,
Бяжыць, памыхваючы грывай.

Чырвоны — помач для ганца,
Булат — пацежа малайца,
Імклівы конь — пацежа зноў-жа,
Ды шалка ўсё-ж яму дарожай.

За шапку ён панінуць рад
Каня, чырвоны і булат,
Аддасць ён шапку толькі з бою
І то з галавой удало.

Хто ў зорнай чутнай шчыны
Там лезе яе на кані?
Чый гэта конь імклівы, ладны
Бяжыць па стэпу неаглядным?
Казак на поўнач шлях
дзяржыць.

Многа лет прайшло,
І на свет гляджу я сёння
з вышак новых
Праз другое шкло.

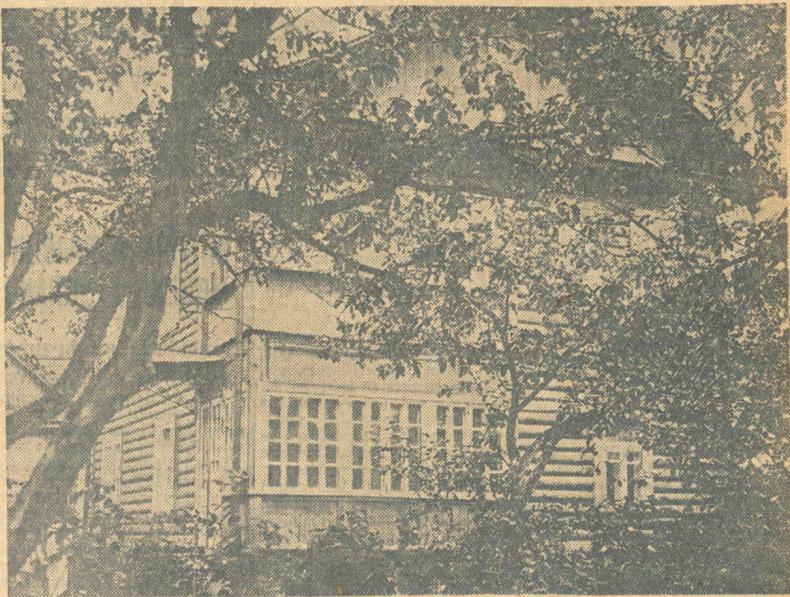
Бачу і чыста імчыцца сяржмапі —
І чыста імчыцца дамі:
Вольныя лугі, сонечныя далі
Без каня разгон.
І я ў захлупенні радасні і горды
За свой край, народ,
Убіраю ў сэрце дзіўныя ачорды —
Творчай сілы ўзлёты.

Гэта самахарактарыстыка настрою
народа паэта Я. Коласа гаворыць
сама за сябе. І мы ўнёшчым,
што наш Колас ішоў многія і многі
гады будзе з такім-жа талентам
служыць сваёму любімому народу і
соцыялістычнаму радзіме.

Убідаў народнага паэта Якуба
Коласа — ён адна з яркіх ілюстрацый
нацыянальнай палітыкі, росту культуры
нацыянальнай па форме і сацыялістычнай
па змесце.

Маладая моц і прыгожая па-
ша соцыялістычнага краіна! Неаб-
дмыма для прастору, валікі не а-
род неадзінаго талент не сымол!
Вузня расквітаюць усё віды чалавечай
творчасці ў нашай краіне. Ста-
лінская Канстытуцыя з'яўляецца
прыгожым рэальным выражаннем
цішні пераможанага народу, якім кіруе
наш кутур і любімы правадар Іосіф
Вісарыявіч Сталін.

Валікае чыстае жыццё, змаганні і
творчы ў эпоху Леніна-Сталіна!
Імяна ў гэту эпоху жыць і творыць
народны паэт Якуба Колас. Та-
му ад яго творыць усё слай, мала-
досцю, бадабрасню.

Дом, у якім жыў народны паэт Якуба Колас.

Фото Я. Салвейчыка.

Шчаснай і радаснай працы

«Не, не будзе нам жыцця,
Як панюў не перавешаць».

Гэтай думкай прасякнуты імг-
ня і вяршыня раўняга Коласа. Глы-
бока і палыміючая тут інашчыць
да папоў, па якіх «асіны» сёмы
прадываюць, якіх даўно чакалі
вясёлкі. Вяземная любоў да свай-
го краю, зацікаванасць, прычэпанага,
сумнага «як наша доля, як ты, на-
ша цемната».

Край наш бекны, край наш родны,
Лес, балота ды пакоў...
Чуць дзе крыху ты прыгодны...

Хвойнік, мох ны вяселас.
Я не знаю сам, браточкі,
Чаму мне так млы
Буры, пляч асёняй ночкі,
Спеў не пастаны.

Лесу гоман, гуч настроены
Шум даў у балоне,
Баязлівым неспакойны
Шолах у чаропе.

Я не знаю, я не знаю,
Каб табе даў бог на старасць
Да тваіх, мой родны краю,
Вобразу пакуты!

Валікае неспрымымасць да ца-
рыма, да яго паслугачоў:
Да чаго-ж мы дасяжылі
Эх, падвёў ты нас, царок,
Каб табе даў бог на старасць
Ляці, торбу і маток.

Такія пажаданні па адрасу «яго
імператарскай вялікасці» выказуў
наш паэт у 1907 годзе. А вось яго
выказванні 1908 года аб царскім па-
радках, аб царскай Канстытуцыі:

«Віта нам дакладываў —
Поміне? — сабою,
Потым «хвігу» паказаў
«Вераму» народ!»

Колькі ўсякіх строгіх мер
Каня няма краю!
Канстытуцыя пяер
Як плаць палыў знаём.

Гэтай з даволу сказаць, «кан-
стытуцыя» абярнулася супроць
народу разгумам палітычным, чор-
най рэвізіяй, разлюпанай балта
чарной сцілі. Глыбока пенавідаў
паёт гэты парадак. Увесь свой
талент, усю сілу поўнагучнага
мастацкага слова паставіў супроць
царства, супроць нечувалага пры-
гнёту над працоўным народам, за-
цікавай парод на змаганне за «волю»
і «долю». Уся лірыка яго — а Кол-
ас уважлівы і хваляючы лірык —
нават прыродапісальныя вяршы
прасякнуты агнямім заклікам,
смялым думкамі і жадаанні.

Вось піша ён у 1912 годзе аб
нашым перад навадзінай:
Ноч пахадзілі, і хмары ўста-
ноў
Лозы размову трывежна вядуць.
Боляна шпіца трава, чараты,
У хмарах шпіца месца оог залаты.
На небаіскае зарніцы мільны,
Громам уарушана грозная раць.
Мрок насядае глыбей і цяжэй...
Грымні-ж ты, бура, ды грымні
хутэй!

Або такі, аздаваўся-б, «абтка-
вешчы» і «міры» вершы, прысво-
чаны ветру-свавольніку:

Пагуляў на волі
Вецер дэкастрылы,
Пагуляў і будзе
Апачыць, пахлялі

Гэтай рэкавірай «аб радцыяна-
льным скарматнім стражніцкага ра-
мя» Колас падае асаблівай моцы
ўсёму кабізму сцяны са стражнікам.

Гэтай рэкавірай «аб радцыяна-
льным скарматнім стражніцкага ра-
мя» Колас падае асаблівай моцы
ўсёму кабізму сцяны са стражнікам.

Гэтай рэкавірай «аб радцыяна-
льным скарматнім стражніцкага ра-
мя» Колас падае асаблівай моцы
ўсёму кабізму сцяны са стражнікам.

Гэтай рэкавірай «аб радцыяна-
льным скарматнім стражніцкага ра-
мя» Колас падае асаблівай моцы
ўсёму кабізму сцяны са стражнікам.

Гэтай рэкавірай «аб радцыяна-
льным скарматнім стражніцкага ра-
мя» Колас падае асаблівай моцы
ўсёму кабізму сцяны са стражнікам.

Гэтай рэкавірай «аб радцыяна-
льным скарматнім стражніцкага ра-
мя» Колас падае асаблівай моцы
ўсёму кабізму сцяны са стражнікам.

Раўся ты ў прастору,
У ступ шырокі, сіні,
Ды закахай!
Ветрыка пустыні...
Што-ж? уляжся, вецер,
Хоць ў чужой даліне,
Бо ці не ўсёроўна,
Дзе цябе не кіне?
Доля бедачына,
Мачыха ліхал,
Бо не маеш, браце,
Свайго роду, краю...

Ці не з'яўляюцца гэтыя лірычныя
словы вялікай туюю паэта на свайм
народзе, які таксама не меў свайго
краю, не меў той сапраўднай дзяр-
жаўнасці, якую атрымаў ён у зма-
ганні за вялікую Кастрычніцкую ре-
валюцыю, дзяржаўнасць, сацыялі-
стычнасць?

Народ любіў і любіць творчасць
Якуба Коласа. Любіў за яго рэволю-
цыйна-дэмакратычны характар, за яго
бязую заветнасць. І наш со-
ведкі чытач поўнагучна ўспрымае
найбольш рэвалюцыйна-дэмак-
ратычныя элементы з творчасці
раўняга Коласа. Гэтыя элементы
ўваходзяць у скарбніцу нашай бе-
ларускай савецкай літаратуры, яе
поўнагучна спадчына дэвалюцыйнай
літаратуры.

Некалькі слоў аб ранняй прозе
Якуба Коласа. Мне здаецца, што ён
з'яўляецца мала ўвагі, пра яго мала
гаворылі. А колькі добрых навед,
якіх, вобразных, пасмешных то
пэтым іскрыстым гумарам, то
паўночнай сатырай, напісана нашым
люблімым аб дэвалюцыйнай вяс-
ні! Тут сказана глыбока веліч-
на вясні, жыцця селяніна, жыц-
ця «рознага» вясновага пачаць
ства, пачынаючы ад старасці і кан-
чачы чалавечым пісарам і прыста-
вам. Вось фігура вурдзіка з апава-
данні «Сонкі падвёў»:

«Важна ходзіць па масточку вур-
дзік, пакурываючы рыжыя вусы.
Пры баку ў яго дэляеца шабля,
чыравеншчы шкуркі і палчэчнікі,
і блішчаль на сонцы навабаваная
боць». Пара трыпных штыроўкі,
і чытач апазу ўяўляе сабе і гэтага
вурдзіка і ты паўчучы, з якімі
станіца аўтар да гэтага «гераю».
У апавяданні «паўе вясёлкі» азда-
ваўся-б бескалатны смех. Але колькі
ў гэтым смеху самай злой, сымалі-
чнай сатыры на суровых
«абостетей закона і парадка».
Сонкі апувае вурдзіка. Замест
соцыяліста вурдзік арыштоўвае і
збівае чорнасопца. Фінал:

«Прыстаў грозна зірнуў на вур-
дзіка. Вурдзік апушччч вочы і
зірнуў на стражніка, стражнік на
сопцага.

Сонкі стаў бокам і смяўся ў ру-
каў».

Нельга не пасмяяцца разам з
гэтым сонкім.

У апавяданні «Туюста палена» са-
лае дружна «студуюць» стражніка.
А Мікіта ішоў адрываў рамень ад
шпалі, сказаўшы:

— Добра будзе вункі паўстаў-
ляць у лаці».

Гэтай рэкавірай «аб радцыяна-
льным скарматнім стражніцкага ра-
мя» Колас падае асаблівай моцы
ўсёму кабізму сцяны са стражнікам.

Гэтай рэкавірай «аб радцыяна-
льным скарматнім стражніцкага ра-
мя» Колас падае асаблівай моцы
ўсёму кабізму сцяны са стражнікам.

Гэтай рэкавірай «аб радцыяна-
льным скарматнім стражніцкага ра-
мя» Колас падае асаблівай моцы
ўсёму кабізму сцяны са стражнікам.

Гэтай рэкавірай «аб радцыяна-
льным скарматнім стражніцкага ра-
мя» Колас падае асаблівай моцы
ўсёму кабізму сцяны са стражнікам.

і разам з тым выказвае глыбокае
веданне самых глыбін раённай ся-
лянскай псіхікі.

Ва ўсіх гэтых апавяданнях паў-
стае перад намі былая беларуская
вёска з яе бясспраўнасцю, пемнагай
забавонамі, са сваім бытам, з усёй
старым укладам. Треба адабран
найбольш з гэтых апавяданняў
паказваць другія ад некаторых
сказаў-бы я, пэсені часу і выдані
іх асобным зборнікам. Для нашай
моладзі гэта будзе называць дэма-
матэрыял аб нашым старым жыцці
быцці, аб якім яны маюць вельмі
цімянае ўяўленне.

Самал плодотворная творчая ра-
бота Якуба Коласа прымае на се-
ведкі перыяд яго жыцця, калі нава
адпашо ад нацыяналістычных уяваў
ваў, якія мелі на яго наманіўны
наізімы. Кастрычніцкая рэволю-
цыя, даўшы нашай краіне дзяржаў-
насць, адбыла перад пачаткам неад-
чонка магчымаці шырокай творчай
работы, поўнага выкарыстання свай-
го таленту. Якуба Колас піша шма-
таўна, поўнагучна і праявіўшы свай-
го таленту. Якуба Колас піша шма-
таўна, поўнагучна і праявіўшы свай-
го таленту. Якуба Колас піша шма-
таўна, поўнагучна і праявіўшы свай-
го таленту.

Самал плодотворная творчая ра-
бота Якуба Коласа прымае на се-
ведкі перыяд яго жыцця, калі нава
адпашо ад нацыяналістычных уяваў
ваў, якія мелі на яго наманіўны
наізімы. Кастрычніцкая рэволю-
цыя, даўшы нашай краіне дзяржаў-
насць, адбыла перад пачаткам неад-
чонка магчымаці шырокай творчай
работы, поўнага выкарыстання свай-
го таленту. Якуба Колас піша шма-
таўна, поўнагучна і праявіўшы свай-
го таленту. Якуба Колас піша шма-
таўна, поўнагучна і праявіўшы свай-
го таленту.

Самал плодотворная творчая ра-
бота Якуба Коласа прымае на се-
ведкі перыяд яго жыцця, калі нава
адпашо ад нацыяналістычных уяваў
ваў, якія мелі на яго наманіўны
наізімы. Кастрычніцкая рэволю-
цыя, даўшы нашай краіне дзяржаў-
насць, адбыла перад пачаткам неад-
чонка магчымаці шырокай творчай
работы, поўнага выкарыстання свай-
го таленту. Якуба Колас піша шма-
таўна, поўнагучна і праявіўшы свай-
го таленту. Якуба Колас піша шма-
таўна, поўнагучна і праявіўшы свай-
го таленту.

Самал плодотворная творчая ра-
бота Якуба Коласа прымае на се-
ведкі перыяд яго жыцця, калі нава
адпашо ад нацыяналістычных уяваў
ваў, якія мелі на яго наманіўны
наізімы. Кастрычніцкая рэволю-
цыя, даўшы нашай краіне дзяржаў-
насць, адбыла перад пачаткам неад-
чонка магчымаці шырокай творчай
работы, поўнага выкарыстання свай-
го таленту. Якуба Колас піша шма-
таўна, поўнагучна і праявіўшы свай-
го таленту. Якуба Колас піша шма-
таўна, поўнагучна і праявіўшы свай-
го таленту.

Самал плодотворная творчая ра-
бота Якуба Коласа прымае на се-
ведкі перыяд яго жыцця, калі нава
адпашо ад нацыяналістычных уяваў
ваў, якія мелі на яго наманіўны
наізімы. Кастрычніцкая рэволю-
цыя, даўшы нашай краіне дзяржаў-
насць, адбыла перад пачаткам неад-
чонка магчымаці шырокай творчай
работы, поўнага выкарыстання свай-
го таленту. Якуба Колас піша шма-
таўна, поўнагучна і праявіўшы свай-
го таленту. Якуба Колас піша шма-
таўна, поўнагучна і праявіўшы свай-
го таленту.

Самал плодотворная творчая ра-
бота Якуба Коласа прымае на се-
ведкі перыяд яго жыцця, калі нава
адпашо ад нацыяналістычных уяваў
ваў, якія мелі на яго наманіўны
наізімы. Кастрычніцкая рэволю-
цыя, даўшы нашай краіне дзяржаў-
насць, адбыла перад пачаткам неад-
чонка магчымаці шырокай творчай
работы, поўнага выкарыстання свай-
го таленту. Якуба Колас піша шма-
таўна, поўнагучна і праявіўшы свай-
го таленту. Якуба Колас піша шма-
таўна, поўнагучна і праявіўшы свай-
го таленту.

